24. 3. 2004

ID: 24505

Transformační zákon

Účelem ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. (transformační zákon) je usnadnit osobám, které začaly provozovat zemědělskou výrobu, její provozování, zkrácením lhůty, ve které se mohou domáhat vypořádání majetkového podílu z transformace.

Účelem ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 42/1992 Sb. (transformační zákon) je usnadnit osobám, které začaly provozovat zemědělskou výrobu, její provozování, zkrácením lhůty, ve které se mohou domáhat vypořádání majetkového podílu z transformace. Z transformačního zákona však nevyplývá povinnost oprávněné osoby splňující podmínky § 13 odst. 2 transformačního zákona uplatnit svůj nárok podle tohoto ustanovení, ale pouze její právo využít možnosti tímto ustanovením nabízené. Právo oprávněné osoby domáhat se vypořádání majetkového podílu je časově omezené, obecná promlčecí doba pro uplatnění nároku z transformace počne plynout uplynutím 7 let od schválení transformačního projektu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 418/2002-90, ze dne 20.3.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce K. M., zastoupeného Mgr. M. C., advokátem, proti žalovanému Z. d. N., zastoupenému JUDr. J. L., advokátem, o zaplacení 243.191,- Kč, vedené u Okresního soudu ve Strakonicích pod sp. zn. 5 C 34/2001, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. února 2002, čj. 5 Co 2441/2001-73, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud rozsudek Okresního soudu ve Strakonicích ze dne 10.6.2001, č.j. 5 C 34/2001-42, kterým tento soud uložil žalovanému zaplatit žalobci 243.191,- Kč, jako majetkový podíl z transformace.

V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud uvedl, že především přezkoumal závěr soudu prvního stupně o promlčení nároku. Uzavřel, že lhůta k vypořádání (vydání) majetkového podílu podle § 13 odst. 3 zákona č. 42/1992 Sb. (dále též jen „transformační zákon“), začíná běžet písemnou výzvou k jeho vypořádání a běží po dobu 90 dnů ode dne, kdy oprávněná osoba o vypořádání písemně požádala. S ohledem na důsledky, které zákon spojuje se žádostí o vypořádání, dospěl odvolací soud k závěru, že žádost musí být dostatečně jasná a „nepochybná“, aby z ní bylo možno dovodit, že jde o písemnou žádost o vypořádání majetkového podílu z transformace.

Listina ze dne 31.8.1992, kterou žalobce doručil žalovanému a která je označena jako „výpověď nájemního vztahu“, odkazuje pouze na zákon č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 93/1992 Sb. (dále též jen „zákon o půdě“). Listina poukazuje na ustanovení § 22 zákona o půdě, je v ní obsažena výpověď užívání pozemků ve vlastnictví žadatelů a žádost o jejich vrácení za účelem provozování zemědělské výroby. Obsahuje i žádost o majetkové vyrovnání „dle výše uvedených zákonů, a to i za

pozemky vnesené otcem (manželem) žadatelů. Jen z této listiny nelze podle odvolacího soudu dovodit, že obsahuje i žádost o vypořádání majetkového podílu podle § 13 transformačního zákona, „neboť v uvedené listině žádný odkaz na tento zákon ani výslovné vyjádření takové žádosti není uvedeno“.

Odvolateli nelze přisvědčit v tom, že jestliže je v žádosti poukazováno na majetkové vyrovnání i za pozemky vnesené do družstva, musí jít o nárok podle transformačního zákona. S ohledem na to, že i po dni účinnosti zákona o půdě družstvo pozemky užívalo a k těmto pozemkům vznikl nájemní vztah, přicházelo v úvahu majetkové vypořádání ohledně nájmu těchto pozemků i podle zákona o půdě. Proto nelze z předložené písemnosti jednoznačně dovodit, že jde o písemnou žádost o vypořádání majetkového podílu z transformace, jak to předpokládá ustanovení § 13 odst. 2 transformačního zákona. Z toho pak vyplývá, že lhůta pro promlčení nároku nemůže být odvíjena ode dne doručení této žádosti. Přitom není právně relevantní, že se před podáním žaloby žalobce i žalovaný chovali takovým způsobem, jako by oprávněné osoby o vydání majetkového podílu z transformace požádaly a ohledně části nároků došlo k vypořádání dohodou. Žádné následné jednání účastníků nemůže zhojit nedostatek písemné formy výzvy, i kdyby k ústní výzvě došlo. Závěr soudu prvního stupně o tom, že žalovaný nárok není promlčen, je tedy správný, neboť zákonná tříletá promlčecí doba dosud neuběhla.

Dále odvolací soud uvedl, že transformační zákon neřeší situaci, kdy oprávněná osoba provozuje zemědělskou výrobu a o vydání majetkového podílu písemně nepožádá. Soud prvního stupně „vychází z toho, že po uplynutí sedmi let od schválení transformačního projektu se taková osoba může domáhat svých nároků podle § 13 odst. 3 transformačního zákona. Tento závěr i podle odvolacího soudu odpovídá záměru zákonodárce a logice uvedeného zákonného ustanovení. Na povinné osobě nelze oprávněně požadovat, aby povinnost vypořádat majetkový podíl nebyla žádným způsobem časově omezena, neboť v takovém případě by bylo na vůli oprávněné osoby, zda, případně kdy, o vypořádání požádá. Přitom běh promlčecí lhůty by pak byl vázán na písemnou žádost po neomezenou dobu a povinná osoba by tuto skutečnost nemohla žádným způsobem ovlivnit“.

Proto dospěl odvolací soud k závěru, že „pokud oprávněná osoba provozuje zemědělskou výrobu, má právo požádat o vydání majetkového podílu ve lhůtě devadesáti dnů od této žádosti. Pokud však písemně nepožádá ani ve lhůtě sedmi let od schválení transformačního projektu, počíná ji uplynutím lhůty stanovené v § 13 odstavci 3 transformačního zákona běžet promlčecí lhůta, stejně jako osobám, které zemědělskou výrobu neprovozují.“ Dále pak odvolací soud uzavřel, že i žalobu, kterou se oprávněná osoba domáhá zaplacení majetkového podílu z transformace, by bylo možno považovat za písemnou žádost o vypořádání majetkového podílu.

A konečně odvolací soud poukázal na rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 11. 1994, 7 Cdo 176/93, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 65/1998 a navazující rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8.8.2001 sp. zn. 29 Cdo 134/2001 uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 43/2002, ze kterých vyplývá právo na vydání (vypořádání) majetkového podílu z transformace v penězích. Ze všech uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Pokud jde o náhradu nákladů řízení vycházel odvolací soud z toho, že JUDr. Elvíra Tomášková byla v průběhu řízení vyškrtnuta ze seznamu advokátů ke dni 4.7.2001, a proto nemohla při jednání dne

10.7.2001 zastupovat žalobce jako advokátka, ale zastupovala jej, jak bylo později zjištěno jako obecná zmocněnkyně. Proto přiznal odvolací soud žalobci náhradu nákladů řízení s přihlédnutím k této skutečnosti.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázal na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), co do důvodů na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.

V dovolání uvedl, že závěr odvolacího soudu, že z listiny ze dne 31.8.1992 nelze dovodit, že jde o písemnou žádost k vypořádání majetkového podílu ve smyslu § 13 odst. 2 transformačního zákona, a proto není možné dospět k odvození lhůty pro promlčení uplatněného nároku, je nesprávný. Za nesprávné považuje i to, že soud nepřikládá právní význam chování žalobce před podáním žaloby.

Dále pak dovolatel napadá závěr odvolacího soudu, že osoba oprávněná podle § 13 odst. 2 transformačního zákona se může domáhat svých nároků podle § 13 odst. 3 tohoto zákona s odůvodněním, že „toto postavení oprávněné osoby není výslovně upraveno zákonem, naopak ustanovení § 13 odst. 2 transformačního zákona zcela zřetelně vymezuje splnění podmínek pro vypořádání v návaznosti na běh vypořádacích i promlčecích lhůt.

Dovolatel nabízí vlastní výklad obsahu listiny ze dne 31.8.1992 s tím, že oba účastníci uvedenou listinu chápali jako výzvu k vypořádání všech majetkových nároků k družstvu. Dovozuje zejména, že jestliže oprávněné osoby uplatnily nárok na „majetkové vyrovnání na pozemky“, pak je tím nutno rozumět jak náhrady za vnesený inventář a zásoby podle § 20 zákona o půdě, tak majetkový podíl podle § 17 transformačního zákona. Žalobce tvrdí, že vzhledem k tomu, že k vydání nedošlo, začala žalobci běžet po uplynutí 90 dnů, tj. od 30.11.1992, tříletá promlčecí lhůta. Žalovaný námitku promlčení uplatnil.

Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu nebo některá v něm řešená právní otázka, mají po právní stránce zásadní význam. Přitom otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, řeší dovolací soud jako otázku předběžnou. Teprve kladným závěrem dovolacího soudu se stává dovolání přípustným.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam se jedná zejména, jestliže rozhodnutí řeší právní otázku, kterou dovolací soud dosud nevyřešil, nebo kterou odvolací soudy nebo dovolací soud rozhodují rozdílně. Řeší-li napadené rozhodnutí určitou právní otázku v rozporu s hmotným právem, má vždy po právní stránce zásadní význam. Za otázku zásadního právního významu nelze považovat takovou otázku, která byla v napadeném rozhodnutí řešena v souladu s ustálenou soudní praxí.

Řeší-li napadené rozhodnutí určitou otázku v rozporu s hmotným právem, má vždy – bez ohledu na výše uvedené předpoklady – po právní stránce zásadní význam.

Zásadní právní význam dovolací soud shledává (a potud má dovolání za přípustné) v řešení otázky, zda může osoba, splňující podmínky ustanovení § 13 odst. 2 transformačního zákona, požádat o vypořádání majetkového podílu až po uplynutí 7 let od schválení transformačního projektu.

V ustanovení § 13 odst. 2 transformačního zákona v účinném znění se pro zemědělská družstva stanoví, že pokud se oprávněná osoba nestane účastníkem právnické osoby podle transformačního projektu a provozuje zemědělskou výrobu, musí jí být majetkový podíl vypořádán do 90 dnů ode dne, kdy oprávněná osoba o vypořádání písemně požádala.

V ustanovení § 13 odst. 3 transformačního zákona v účinném znění, se pro zemědělská družstva určuje, že pokud se oprávněná osoba nestane účastníkem právnické osoby podle transformačního projektu a neprovozuje zemědělskou výrobu, může jí být vypořádán majetkový podíl v plné výši po sedmi letech od schválení transformačního projektu, pokud se po schválení transformačního projektu nedohodne s družstvem nebo jeho právním nástupcem jinak.

Ustanovení § 13 odst. 4 transformačního zákona v účinném znění pak stanoví, že právo na vypořádání majetkového podílu se promlčí za deset let ode dne uplynutí sedmileté lhůty od schválení transformačního projektu.

Ustanovení § 13 odst. 4 začlenil do transformačního zákona zákon č. 310/2002, který nabyl účinnosti (s výjimkou čl. VII bodu 4) dne 12.7.2002; době, kdy ve věci rozhodoval odvolací soud, tedy nebylo ustanovení § 13 odst. 4 transformačního zákona v platnosti.

Odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně), založil svůj závěr o tom, že se osoba, která splňuje podmínky ustanovení § 13 odst. 2 transformačního zákona, může domáhat vypořádání majetkového podílu z transformace podle § 13 odst. 3 tohoto zákona, na tom, že transformační zákon neřeší situaci, kdy oprávněná osoba provozuje zemědělskou výrobu a o vydání majetkového podílu písemně nepožádá. Soudí, že za tohoto stavu odpovídá uvedený závěr záměru zákonodárce a logice posuzovaného zákonného ustanovení.

Na povinné osobě nelze, podle odvolacího soudu, oprávněně požadovat, aby povinnost vypořádat majetkový podíl nebyla žádným způsobem časově omezena, neboť v takovém případě by bylo na vůli oprávněné osoby, zda, případně kdy, o vypořádání požádá. Přitom běh promlčecí lhůty by pak byl vázán na písemnou žádost po neomezenou dobu a povinná osoba by tuto skutečnost nemohla žádným způsobem ovlivnit.

Dovolací soud shledal uvedený závěr správným. Účelem ustanovení § 13 odst. 2 transformačního zákona je usnadnit osobám, které začaly provozovat zemědělskou výrobu, její provozování, zkrácením lhůty, ve které se mohou domáhat vypořádání majetkového podílu z transformace. Z transformačního zákona však nevyplývá povinnost oprávněné osoby splňující podmínky § 13 odst. 2

transformačního zákona uplatnit svůj nárok podle tohoto ustanovení, ale pouze její právo využít možnosti tímto ustanovením nabízené. Zákon přitom právo domáhat se vypořádání podle § 13 odst. 2 transformačního zákona nijak časově neomezuje. Z toho však nelze dovozovat, že by toto právo bylo časově neomezené a že by se oprávněná osoba mohla domáhat - při splnění podmínek podle odstavce 2 transformačního zákona - kdykoli, bez časového omezení.

Jak správně uzavřel odvolací soud, právo oprávněné osoby domáhat se vypořádání majetkového podílu je třeba časově omezit; toto omezení však nemůže znevýhodnit osoby oprávněné podle § 13 odst. 2 transformačního zákona oproti osobám oprávněným podle § 13 odst. 3 téhož zákona. Logickým časovým omezením je proto omezení vyplývající z ustanovení § 13 odst. 3 transformačního zákona, ze kterého lze dovodit, že uplynutím 7 let od schválení transformačního projektu počala plynout obecná promlčecí doba pro uplatnění nároku z transformace.

Pokud jde o namítané nesprávné právní posouzení listiny ze dne 31.8.1992, dovolací soud se touto námitkou nezabýval, neboť právní posouzení konkrétní listiny, mající význam pouze pro projednávanou věc, nesplňuje předpoklady uvedené v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za vady
- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti